

PUSZTAI BERTALAN

**A RURÁLIS FESZTIVÁLSZCÉNA
A KÖZÖSSÉGI FESZTIVÁLOK ÉS
A TERVEZETT ESEMÉNYEK KERESZTÚTJÁN**

A terep sokszínűsége

A művészeti és popkulturális fesztiválokat nem tekintve is állíthatjuk, hogy a hazai rurális fesztiválszcéna napjainkra rendkívül sokszínűvé vált. Mára országsszerte ismertek az olyan korai, mindmáig nagy sikerű rendezvények, mint a baja *Halászléfőző Népünnepély* (Pusztai 2007), amelyet 1996-ban rendeztek meg először vagy Békés megye legnagyobb fesztiválja, a helyi húsipari hagyományokra hivatkozó *Csabai Kolbászfesztivál*, amely 1997-től kerül évente megtartásra. Ezen nagy fesztiválok mellett a tagolt fesztiválszcéna részei valamilyen folklorisztikus hagyományra (például a csökmői sárkányhúzás (Lovas Kiss 2011: 13-53) vagy valamilyen gasztronómiai sajátosságra (például a geresdlaki *Gőzgombóc Fesztivál*) vagy nyersanyagra építő kisebb fesztiválok (például a *Nagykörűi Cseresznyefesztivál* (Sári 2001) ugyanúgy, mint a történelmi újrarájátások (például a *Visegrádi Nemzetközi Palotajátékok*). Bizonyos fesztiválok eltűntek (például a pusztamérgesi *Ludas Matyi Libaszépség- és Libafuttató Verseny* (Pusztai 2003), míg bizonyos fesztiválok versenytársként jelentek meg (a szegedi *Tiszai Nemzetközi Halfesztivál* a bajai fesztiválnak). Ötletes rendezvények (például a *Nyúli Húsvét*, a *Káni* (ejtsd: Cannes) *Filmfesztivál*), közösségi sportrendezvények (például a Dunaszekeső – Dunafalva kötélhúzó verseny a Duna két partja között) és a történelmi emlékezettel játszó fesztiválok (például a szintén rövid életű *Szegedi Boszorkányfesztivál*) tűntek fel és esetenként hanyatlottak le.

A fenti rendezvényekkel jelzett események csoportját nehéz egy közös kategóriába sorolni. Saját vizsgálataimat olyan fesztiválokra szűkítem, amelyek a rendszerváltás után jöttek létre falusi és kisvárosi környezetben, és amelyek célja a helyi kultúra valamilyen vélt vagy valós elemének felmutatása. Megfigyelésem szerint ezek a fesztiválok legjellemzőbb csoportjai a következők: gasztrófesztiválok; a paraszti kultúra valamilyen részlete köré szervezett fesztiválok; a helyi történelem valamilyen valós vagy mítikus részlete köré szervezett fesztiválok; az előzővel esetenként összekapcsolódó történelmi újrarájátások; illetve a valamilyen játékosság, humorforrás köré szervezett közösségalkotó fesztiválok. Kutatásaimban nem vizsgáltam a helyi vagy országos művészeti fesztiválokat, sem a populáris- vagy népzenei fesztiválokat, illetve a szüreti és borfesztiválokat sem.

A fentieken belül a hazai vidéki fesztiválszcéna meghatározó része valamilyen gasztronómiai kötődésű rendezvény. Ezeket további alcsoportokra bonthatjuk. Bali a gasztrofesztiválokat az azok középpontjába állított étel eredete és változása szerint tagolt rendszerbe sorolja. Eszerint megkülönböztet továbbélő, felújított, felélesztett, újra felfedezett és új (teremtett) ételekre épülő fesztiválokat. A *továbbélő* ételek esetében a fesztivál nem változtatja meg az étel ismertségét a közösségen belül. A *felújított* étel esetében a fesztivál módosítja az étel megítélését és fogyasztásának szokásait. A *felélesztett* ételek esetében az étel csak az emlékezetben él már. Az *újra felfedezett* ételekre a helybeliek sem emlékeznek, de történeti források igazolják lokális kötődését. Az *új, teremtett* ételek esetében semmilyen helyi kötődés nem mutatható ki a fesztivál központjául választott étellel kapcsolatban (Bali 2007: 383).

A gasztrofesztiválokat gasztronómiai múzeumok és gasztronómiai kapcsolódású tematikus utak egészíthetik ki. Fehér és Kóródi klasszifikációja szerint a gasztrorendezvények egy étel több változatban való elkészítése mellett lehetnek egy alapanyagot középpontba állító rendezvények, illetve egy technológiát tetszőleges alapanyagon alkalmazó fesztiválok (Fehér – Kóródi 2006). Sándor a helyi termékek és termények ünnepe mellett hagyományos ételek ünnepeit, szakács- és gasztronómiai versenyeket, illetve egyes rendezvényeket különíti el (Sándor 2012: 32). A valamilyen alapanyag vagy étel köre szervezett fesztiválok esetében a szervezők egy alapanyag szimbolikus lefoglalásával, kötésével kívánnak egy kiemelhető, felfuttatható szimbólumot alkotni egy adott településnek.

Áttekintve az ilyen gasztrofesztiválok hazai példáit nemcsak a terep sokszínűsége meglepő. Pusztán a médiareprezentációk egymás mellé állításával is felismerhető, hogy ezen rendezvények a helyi, empirikusan meg tapasztalható és hatást gyakorló voltukon kívül egy teljesen másik szinten, a médiareprezentációkon keresztül, a települési imázs alakításával is hatást kívánnak kifejteni. Egy-egy alapanyag vagy étel köre szervezett fesztiválok sorát áttekintve felmérhetjük, hogyan alakulnak az ugyanazon alapanyag/étel körül szervezett fesztiválok egymás nyomán, amíg azok bizonyos sűrűségben be nem hálózzák az országot. Szélesebb körben elterjedt alapanyagok vagy ételek egy idő után egy-két megyénként kapnak fesztivált. A szervezők minden esetben egymással versengve próbálnak az adott alapanyag helyi termesztési tapasztalatait kihangsúlyozva autentikusságot teremteni a fesztiválnak. Néha azonban e rendezvények médiareprezentációi is elismerik a termesztési intenzitás visszaesését, esetleg megszűntét. Bizonyos fesztiválok egyéb céljaik mellett az adott termény megmaradásáért küzdő, szakmai támogatással létrehozott rendezvények is. Az eredetiséget biztosító és felmutató helyi példák sokasága mellett azonban bizonyos esetekben ilyen 'autentikusság-alap' nem azonosítható és a szervezők sugárzott médiareprezentációk nem foglalkoznak ezzel a kérdéssel.

Egy-egy rurális fesztiválcsoport áttekintése során kirajzolódik, hogy milyen nyilvános ünnepkoreográfia alakult ki az elmúlt lassan három évtized során. Azaz milyen jellegű, a kiemelt és a fesztiválban megfuttatott kulturális elemmel összefüggő, illetve milyen, attól független, de az ilyen jellegű rendezvényekhez megfelelőnek gondolt kísérőprogramok jönnek létre. Az egyes fesztiválok belső ritualizációja jelzi, hogy a szervezők tisztában vannak az ünnep sajátosságaival. A turizmusban általános leg-ek keverednek itt a szent és profán elkülönítésére szánt kitüntető attribútumokkal és a játékossággal. Ugyanakkor jól tetten érhető, hogy limitált morfológiai készletből építkeznek egy-egy termény vagy étel kapcsán az ötletesnek gondolt ritualizációs kísérletek. Természetesen ezen újonnan kitalált versenyek és díjak egzotikusságukból fakadó hírértékük okán e fesztiválok médiareprezentációjának fontos részei, és általában ezek szolgáltatják a médiareprezentációk vizuális anyagát is.

Az event studies szempontjai a fesztiválok értelmezésében

Ezek a rendezvények eredetükben, elnevezésükben, történetükben és témájukban nagyon eltérőek. A fesztiválok kultúratudományi elemzésében, elsősorban ezeknek az ünnepkel és ezen keresztül a rituálissal való történeti kapcsolata miatt mindmáig jelentős a premodern közösségek ünnepeihez visszanyúló, elsősorban szimbolikus antropológiai megalapozottságú értelmezés. A fesztiválok jelentős kulturális szerepe miatt, a premodern ünnepekkel való morfológiai hasonlóságuk és a magukról sugárzott diskurzusok miatt csábító napjaink eseményeit így értelmezni. Falassi nagyhatású fesztiváldefiníciója jól tükrözi ezt a megközelítést. Eszerint

...a társadalomtudományokban a fesztivál általában olyan rendszeres ünneplést jelent, amelyet rituális formák és események sokasága alkot, és amely direkt vagy indirekt módon a közösség minden tagjának életét befolyásolja. A fesztivál nyíltan vagy burkoltan szól a közösség tagjai által megosztott olyan alapértékekről, ideológiáról, világgépről, amelyek társadalmi identitásuk alapját képezik. (Falassit idézi Szabó 2014: 19.)

Falassi definíciója a jelen hazai rurális fesztiválok vizsgálathoz szükséges mértékben utal a fesztivál, ünnep és rítus történeti eredetű összefüggéseire, háttérben jól érezhető az egyes fesztiválokat éltető egységes helyi közösségről szóló elképzelés. Értelmezve meghatározását világos, hogy a fesztivál valamilyen módon a közösség megosztott tudásának (kultúrájának) manifesztációja. Véleményem szerint napjaink kultúra manifesztáló helyi fesztiváljainak megértésére mégsem ez a legcélravezetőbb fesztivál definíció.

Mindeközben ezen meghatározásnak is van relevanciája a jelen, késő modern társadalmunk vizsgálatában, ha másért nem, akkor azért, hogy tetten érjük, milyen jelenségekből építkeznek tudományos és hétköznapi elképzeléseink.

Tereptapasztalataim alapján úgy gondolom, hogy a jelen rurális fesztiváljainak pontosabb értelmezéséhez a kritikai turizmuskutatás illetve a tervezett események elméletét és gyakorlatát vizsgáló event studies jelentős segítséget adhat.¹ Donald Getz jól mutat rá egy a rurális fesztiválok megértéséhez fontos különbségre:

A múlt fesztiváljai és vásárai olyan fontos szerepeket töltöttek be, amelyekről nem beszéltek, és amelyeket nem terveztek. Ezek egyszerűen megtörténtek, amikor meg kellett történniük. A vásárok fontosak voltak a kereskedelemben, az ünneplés organikusán illeszkedett a mindennapi életbe, a játékok nem professzionalizálódtak még a sport formájában. Ez azonban döntően már a múlté. Napjaink legtöbb eseményét úgy tervezik, hogy sajátos gazdasági, üzleti, társadalmi, kulturális és egyéb céloknak feleljen meg. (Getz 2007: 23-24.)

Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy Getz nem a premodern közösségi események funkcióját vonja kétségbe, hanem azok szerveződését különíti el napjaink eseményeitől. Vannak ugyan fesztiválok, amelyek valamiféle továbbélő rítus, a népi/populáris ünnepléskultúra részeiként értelmezik magukat és amelyekre Falassi fenti definíciója esetleg alkalmazható, azonban a véleményünk szerint a késő modernitás radikálisan megváltozott társadalmi környezetben jelentősen kibővült funkcióval, alapvetően átalakult szervezéssel létrejövő fesztiválok igazi eredete nem a formai elemekben hasonlóságokat mutató előzményekben van, hanem a modern fesztiválkultúrában. Funkciójukban a közösségtudat megerősítése, normák megőrzése helyett a települési identitás felépítése, látványosságtermelés a cél. Szerveződésükben az évkör ünneplési rendjébe illeszkedő, korosztályos vagy csoportszervezésű ünnep helyett professzionális szervezésű, turisztikai megfontolásokat figyelembe vevő rendezvények szervezése.

Mindez például jól tükröződik abban, mennyire sokszínű értelmezés kapcsolódhat napjaink fesztiváljaihoz. Crespi-Vallbona és Richards a katalán fesztiválok kapcsán pontosan írja le, hogy az egyes fesztiválokban érintettek sokszínű csoportja is rendkívül eltérő motivációval vesz részt ezek szervezésében: miközben mindenki a katalán identitás megőrzését reméli az általuk vizsgált fesztiváloktól, nagyon eltérő, hogy mit is értenek az identitás alatt, mennyire tartják fontosnak a gazdasági és politikai szempontokat (Crespi-Vallbona – Richards 2007: 103-104). A fesztiválok éppen ezért

¹ Ugyanezen a néven létezik egy közgazdaságtudományi elemzési módszer, amelynek nincs köze az itt emlegetett megközelítéshez.

napjainkban a helyről alkotott jelentések feletti küzdelem komplex terei, ahogy Quinn Hallt idézi: „A politika mindennél fontosabb a fémjelző események esetében, naivitas vagy szándékos félrevezetést lenne mást hinni” (Quinn 2003: 331-333).

Az event studies funkcionális esemény felosztása szerint a tervezett események egyik csoportja a jelentős sporteseményekben testet öltő *presztízs események*. A *mega-események* kiemelkedő látogatottságúak és médiareprezentációjúak. *Médiaeseménynek* a döntően csak a médiaközvetítésen keresztül élvezhető, globális közönségnek szánt eseményeket nevezzük. Az *ügyhöz kötött események* valamilyen célt összegyűjtött pénzzel vagy más módon kívánnak támogatni. A *vállalati események* egy cég által létrehozott vagy döntően egy cég által támogatott események. Politikusokhoz és celebritásokhoz kapcsolhatóak a *szenzációhajhász események*. A *speciális események* gyűjtőkategóriába a rendszertelenül megrendezett és a fentiekbe nem illeszkedő események tartoznak. Az *interaktív és szemlélődő események* illetve a *részvételes események* az események és közönségük kapcsolata alapján próbál egy jelenségcsoportot körülhatárolni. Végül, az ezúttal vizsgált rurális fesztiválok leginkább a *fémjelző és ikonikus események* közé tartoznak (Getz 2007: 23-27).

Getz meghatározása szerint a fémjelző és ikonikus események az autenticitás szimbólumai. Olyan rendszeres események, amelyek annyira erősen kötődnek egy adott közösséghez, hogy az már imázsuk szerves része lett. Az ilyen események teremtik meg és éltetik a helyi identitást. Ezek „mindegyike állandó 'intézmény' [...] tele hagyománnyal, és turisztikai versenyelőnyt teremtenek” (Getz 2007: 24) egy adott helynek. Ikonikusnak is nevezhetőek, mert nemcsak a közösség legismertebb eseményei, de gyakorlatilag annak szimbólumaivá is válnak. Éppen ezért elemzésükön keresztül megérthető, hogy egy adott esemény mit akar elmondani egy adott helyről. Kutatásunk szempontjából fontos megjegyezni, hogy Getz kiemeli, hogy gyakorlatilag minden esemény tud médiaeseménnyé is válni, sőt, nagyon kevés olyan tervezett esemény van, amely nem akar médiaesemény *is* lenni. Szempontunkból lényeges, hogy az események különösen turisztikai vagy kormányzati támogatást remélve hajlamosak mediatiszálódni, azaz látványos médiaüzenetekben manifesztálódni (Getz 2007: 24-27), sőt, továbbmehetünk, elkövetkezendő média megjelenésük felől felépíteni magukat (Tóth 2016).

Az event studies az események formájának tipologizálása alapján elkülönít kulturális ünnepeket, politikai és állami ünnepeket, művészeti és szórakoztató eseményeket, üzleti és kereskedelmi eseményeket, oktatási és tudományos eseményeket, sport versenyeket, rekreációs eseményeket és magán-eseményeket. A fesztiválok a kulturális események egyik jellegzetes formája. Getz meghatározása szerint a fesztivál „tematikus nyilvános ünneplés” (Getz 2007: 31). Kiemeli, hogy a premodern fesztiválok antropológiai értelmezése kapcsán feltárt jelenségek (identitáskifejező, antistruktu-

rális és communitas teremtő, kulturális szimbólumokat előtérbe állító, rituális jellegű cselekvések) bőséggel azonosíthatóak napjaink fesztiváljaiban is. Azonban arra is felhívja a figyelmet, hogy a fesztivál kifejezést napjainkban ünneplésre, karneválra, felvonulásra, nyilvános szórakoztatásra, kereskedelmi promócióra vagy – művészeti fesztiválok esetében – egyszerű előadássorozatokra is használják, azaz magában foglal nagyon sok, szűkebb néprajzi-antropológiai értelemben nem fesztivál jellegű rendezvényt is (Getz 2007: 30-33).

Áttekintve a hazai helyzetet és a rendszerváltástól bekövetkezett változásokat joggal állíthatjuk, hogy a fesztivál fogalma és jelensége (Szerda 2018) is egyfajta proliferációnak van kitéve. Ugyan nem a kultúrákutatók szempontjából, de Grétsy László erre többször fel is hívta a figyelmet. Ellenérzése jól jelzi a fogalom túlhasználatát:

Hogy miért berzenkedem? Azért, mert megítélésem szerint egyre jobban eltolódnak az arányok a fesztivál javára, illetve az egyéb, esetenként kitűnően használható szavak rovására. Ismétlem: jó szó a fesztivál, de féktelen divatja néhány év vagy évtized alatt háttérbe szoríthat olyan, szintén számtalanszor remekül használható szavakat, mint bemutató, díszszemle, erőpróba, játék, karnevál, kiállítás, mustra, nap(ok), parádé, randevú, szemle, találkozó, torna, versengés, vetélkedés, viadal, vigasság(ok). (Grétsy 2006, továbbá Grétsy 2014.)

E fogalom ezen elhasználódása nyilvánvalóan nem amiatt van így, mert szaporodnának a fesztiválok antropológiai lényegét is felmutató rendezvények. A jelen burjánzó nyilvános, közösségi, tervezett eseményeinek fesztiválként való megnevezése sokkal inkább a művészeti fesztiválok másfél-száz éves karrierjére vezethető vissza.

Kulturális és közösségi fesztiválok viszonya

A fesztiválkutatások a modern közösségi ünnepléskultúra rendkívül sokféle világát próbálják az értelmezést segítő módon klasszifikálni. Ezen tagolt rendszer egyik magjának a művészeti fesztiválok tekinthetőek, amelyek alatt azon rendezvények értendők, ahol kizárólagos a művészeti program, csak hivatásos művészek lépnek fel. A művészeti fesztiválok a kulturális fesztiválok nagyobb csoportjába illeszkednek, ahova olyan fesztiválokat sorolnak, amelyek lényegi, de nem kizárólagos része a művészeti program, hivatásos és műkedvelő előadók fellépését egyaránt lehetővé teszik. Ezzel szemben a legáltalánosabban fesztiválnak nevezett rendezvénycsoport megfelel ugyan a fesztiválok event studiesban leírt definíciójának, de ezeknek

nem lényegi eleme a művészeti program és nem határozható meg a fesztivál művészeti műfaja (Szabó 2014: 24).

E klasszifikáció szerint a jelen írás tárgyát képező fesztiválok ezen leg-tágabb, a kulturális fesztiválokat körülvevő fesztiválcsoport bizonyos rész-ének tekinthetők. Ugyan jelen írás nem foglalkozik a kulturális fesztiválokkal, mégis röviden utalnunk ezek történetére, ugyanis a kutatott jelenségek közül számos innen veszi mintát és szerveződése is ezek logikáját követi. Az első művészeti fesztiválok a 19. század végén alakultak ki. Talán a legismertebb történetű ezek közül a Wagner kezdeményezte 1876-ban indult *Bayreuthi Ünnepi Játékok* (Henderson 2005: 45). A hazai fesztiválkutatások a 19-20. század fordulóján zajló európai művészeti fesztivál-alapítási hullám részeként értelmezik az első hazai művészeti fesztivált is, az 1931-es eredetű *Szeged Szabadtéri Játékokat*. A művészeti fesztiválok esetében a 20. század művészeti ágak szerinti specializációt illetve versenyeket hozott (zene, színház, film, tánc, stb.). Emellett létrejöttek olyan városi fesztiválok is, amelyek ugyan a művészeti fesztivál nevet viselték, de nem kizárólagosan ezzel foglalkoztak és így nagyobb városi ünnepé válva „fesztiválvárossá” tették helyszínüket. A *European Festival Association* 1952-es megalakításában a 19-20. század fordulójáról eredő jelentős művészeti fesztiválok mellett részt vesznek már városi kulturális fesztiválok is. A könnyűzenei fesztiválok az 1950-es években jelennek meg, a 60-as évektől terjednek el Nyugat-Európában is. Szimbolikus csúcspontjuk az 1969-es woodstock-i fesztivál volt (Szabó 2014: 41-56).

Az 1970-es évek végén jelenik meg a fesztivál és a városfejlesztés összekapcsolódása. Ez az elsősorban turisztikai és ezen keresztül gazdasági motivációjú fesztiválalapítási hullám a városi terek revitalizációjáról, a városi életminőség javításáról is szólt. Magyarországon az első ilyen fesztiválnak az 1967-es alapítású *Debreceni Virágkarnevált* tarthatjuk, amelyet aztán követnek a népművészeti vagy amatőr művészeti fesztiválok, néha valamilyen népszokási elemet is belefűzve az ünnepbe (Szabó 2014: 57, 68). A turizmus kritikai kutatása a fesztivalizáció fogalmával írja le azt a folyamatot, ahogyan a városi terekben mesterségesen, a turizmus gazdasági előnyeinek kiaknázására létrehozott és a szimbólumok ökonómiájába illeszkedően működő, a várospolitikai célokba illeszkedő fesztiválnak nevezett eseményeket az elit létrehoz (Szijártó 2004). A témánk szempontjából fontos gasztro- és örökségfesztiválok kapcsán kiemeli Getz, hogy ezek az ünneplés, szórakoztatás, látványosság és a sport elemeit ötvözik és így válnak fémjelző és ikonikus eseményekké. A fesztiválok mellett a kulturális ünnepek közé sorolja még a játékosággal, jelmezekkel és mulatsággal, nemcsak a normák, de esetenként a törvények felfüggesztésével is járó *karnevált*, a valamilyen történelmi esemény dátumán tartott, néha fesztivál formáját öltő *örökség megemlékezést*, a civil, katonai vagy vallási *felvonulásokat és körmeneteket* illetve a *vallási ünnepeket* (Getz 2007: 33-35).

Napjaink hazai és európai falusi és kisvárosi fesztiváljai lényegének pontos megragadásához a fentiekén túl a közösségi fesztivál koncepciója segíthet még. A 2002-ben szervezett *Derby Jubilee Festival* kapcsán figyelte meg a kutatás, hogy a tudatosan tömegekhez szólni akaró fesztivál szervezői hogyan küzdöttek a szerveződő esemény kapcsán a kultúra tágabb (antropológiai) fogalmának elfogadásával, illetve a fesztivál által megcélzott közösség újszerű meghatározásával. Ugyancsak ezt, az elit művészeti fesztiváloktól eltérő, a helyi közösség szélesebb csoportjait megszólítani akaró, de szervezett esemény kapcsán felmerülő sajátosságokat kívánta az észak-írországi kulturális és művészeti tevékenységet támogató állami szerv, *Department of Culture, Arts and Leisure* is körülírni definíciójában, amely szerint:

A közösségi fesztivál közös témához kapcsolódó, meghatározott idő alatt lezajló események sora. A közösségen belül alakul ki és azt kell ünnepelnie és pozitívan népszerűsítene, ami a közösséget jellemzi. A közösségi fesztivál lényege a részvétel, a bevonódás, és az identitás érzetének megteremtése, és ezeken keresztül egy közösség társadalmi jóllétének fontos összetevője. Egy közösségi szervezetnek vagy egy közösség vezette együttműködésnek kell kezdeményeznie és vezetnie. Nem elegendő egy fesztivált egy közösség számára szervezni – a közösségnek komoly szerepet kell játszania annak fejlesztésében, megvalósításában és birtokolnia kell azt. (Jepson – Clarke 2015: 2.)

A meghatározás remekül alkalmazható a jelen írás témáját képező eseményekre is. Miközben napjaink falusi és kisvárosi fesztiváljai döntően nem mutatnak kapcsolatot korábbi paraszti ünnepekkel, mégis kialakulásuk legtöbb esetben a közösséghez köthető. Eredendő és alapvető célja számos esetben a közösség ünneplése és valamiféle pozitív identitás támogatása. A hazai fesztiválszcénára tekintve jól látható, hogyan próbálják a helyi ünnepek bevonni a helyi lakosság minél szélesebb köreit. A szervezők pontosan tudják, hogy a hely mellett a jelenlévő helybeliek is fontos elemei egy-egy fesztivál autentikusságának (Haahti – Kinnunen 2015: 50).

Számos helyi ünnep esetében érhető tetten és tárható fel a helyi közösségből eredő vágy és késztetés egy-egy fesztivál megrendezésére. Általában a szervezők ezt őrzik és szinte rögzült szöveggel ismétlik, komolyan mitizálják és popularizálják. Annak ellenére van ez így, hogy az események sorozatos megrendezésével, a gazdasági haszon megjelenésével, a jelenség szimbolikus tőkévé válásával fokozatosan távolodik e közösségi alaptól és egyre kevésbé igaz rá a közösségi fesztiválok fenti meghatározása. Jepson és Clarke egyenesen azt állítja, hogy a helyi hatalmi viszonyok léte miatt ilyen definíciószerű fesztiválok tulajdonképpen nem tudnak létrejönni: az általuk „hatalom-brókereknek” nevezett helyi szereplők „direkt befolyással bírnak a fesztiválra és annak létrejöttére” és innentől már meg is bukik a

fenti, demokratikus és közösségi szervezéssel kapcsolatos elképzelés (Jepson – Clarke 2015: 2).

A professzionizálódó fesztiválok viszont nagyon gyorsan szüntethetik meg a helyiekben a kötődés érzetét, miközben a rituális és ünnepi elemek tudnák megtartani a látogatót résztvevőként (Biaett 2015). Ez a professzionizálódással párhuzamosan ritkán sikerül, ezért a rendezvények médiareprezentációjában folyamatosan és hangsúlyosan szerepelhet még a helyi közösség emlegetése, gyakran annak tulajdonképpeni elvesztése közben (George et al. 2015: 88). E helyi ünnepek esetében a szervezési döntések kritikus vizsgálata rámutat, hogy a közösségi fesztivál: „tematikus és befogadó közösségi esemény vagy események sora, amelyek keretében egy befogadó közösségi tervezési folyamat eredményeként, az időre és térre különös hangsúlyt helyezve a helyi közösségben élő emberek és közösségek sajátos életmódját ünneplik.” (Jepson – Clarke 2015: 3)

BIBLIOGRÁFIA

- Bali János 2007. A lokális tradíció és a helyi közösségszerveződés a falusi főzfesztiválok tükrében. In: Kovács Teréz (szerk.): *A vidéki Magyarország az EU-csatlakozás után: VII. Falukonferencia*. MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs, 376-384.
- Biaett, Vern 2015. Organic Festivity: a Missing Element of Community Festival. In: Jepson, Allan – Clarke, Alan (szerk.): *Defining and Exploring Community Festivals and Events*. 17-31. Oxon: Routledge.
- Crespi-Vallbona, Montserrat – Greg Richards 2007. The Meaning Of Cultural Festivals. *International Journal of Cultural Policy*, 13/1. 103-122.
- Féher István – Kóródi Márta 2006. A vidéki turizmus diverzifikációs sajátosságai. *A falu*, 21/4., 49-59. http://www.afalu.hu/cikkek/a_vi-deki_turizmus_diverzifikacios_sajatos-sagai [Letöltés: 2013. 05. 07.]
- George, Jodie – Roberts, Rosie – Pacella, Jessica 2015. Whose Festival? Examining Questions of Participation, Access, and Ownership in Rural Festivals. In: Jepson, Allan – Clarke, Alan (szerk.): *Defining and Exploring Community Festivals and Events*. Routledge, Oxon, 79-93.
- Getz, Donald 2007. *Event Studies. Theory, Research and Policy for Planned Events*. Elsevier, Oxford.
- Grétsy László 2006. Fesztiválok hónapja. *Szabad Föld*, 2006. augusztus 25. <https://www.szabadjold.hu/cikk?7029> [Letöltés: 2011. 09. 10.]
- Grétsy László 2014. Fesztivál. *Szabad Föld*, 2014. augusztus 14. https://www.szabadjold.hu/aktualis/gretsy_laszlo_fesztival [Letöltés: 2018. 01. 05.]
- Hahti, Antti – Maarit Kinnunen 2014. Experiencing community festivals and events: insights from Finnish summer festivals In: Allan Jepson – Alan Clarke (szerk.): *Exploring Community Festivals and Events*. Routledge, London, 31-54.

- Henderson, Helene (szerk.) 2005. *Holidays, festivals, and celebrations of the world dictionary*. Omnigraphics, Detroit.
- Jepson, Allan – Clarke, Alan 2015. Defining and Exploring Community Festivals and Events. In: Jepson, Allan – Clarke, Alan (szerk.): *Defining and Exploring Community Festivals and Events*. Routledge, Oxon, 1-15.
- Lovas Kiss Antal 2011. *Társadalmi ünnepek közösségi funkciói az ezredfordulón*. Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszék, Debrecen.
- Pusztai, Bertalan 2003. Megalkotott hagyományok és falusi turizmus. In: Pusztai, Bertalan (szerk.): *Megalkotott hagyományok és falusi turizmus. A pusztamérgesi eset*. JATEPress, Szeged, 9-21.
- Pusztai, Bertalan 2007. „Bajászlé.” Identitás, kanonizáció és márkázás a bajai népi ünnepélyen. In: Pusztai, Bertalan – Martin, Neill (szerk.): *Turizmus, fesztiválok és helyi identitás. Halászléfőzés Baján*. University of Edinburgh – Szegedi Tudományegyetem, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Edinburgh – Szeged, 7-25.
- Quinn, Bernadette 2003. Symbols, practices and myth-making: cultural perspectives on the Wexford Opera Festival. *Tourism Geographies*, 5/3. 329-349.
- Sándor Dénes 2012. *A gasztronómia szerepe Magyarország idegenforgalmi földrajzában*. [PhD értekezés] PTE Földtudományok Doktori Iskola, Pécs.
- Sári Zsolt 2001. Van kiút? Egy tiszamenti település túlélési stratégiája, a falusi turizmus. In: Barna Gábor (szerk.): *Társadalom, kultúra, természet. Tanulmányok a 60 éves Bel-lon Tibor tiszteletére*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága, Karcag-Szeged-Szolnok, 181-189.
- Szabó János Zoltán 2014. *A fesztiváljelenség*. Kultindex – Typotex, Budapest.
- Szerda Úr 2018. Az ország legszánalmasabb gasztrfesztiváljai. http://vendeghanyas.blog.hu/2018/03/07/az_orzag_legszanalmasabb_gasztrfesztivaljai?ajanlo=1 [Letöltés: 2018. 03. 25.]
- Szijártó Zsolt 2004. Színpad és kulissza: a városi nyilvánosság átstrukturálódása. *Magyar Tudomány*, 2004/10. <http://www.matud.iif.hu/04okt/013.html> [Letöltés: 2010. 09. 13.]
- Tóth Benedek 2016. Helyi kultúrák újratöltve: a turizmus későmodern mediatizációja és a tér értelmezésének modern fordulata. *Replika*, 96-97. 27-37.

ePub *Docendo
discimus*

A 60 esztendőös Kotics József köszöntése

ePub DOCENDO DISCIMUS

A Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék Könyvei 13.

Sorozatszerkesztő: *Kotics József*

ePub
DOCENDO DISCIMUS

A 60 esztendő Kotics József köszöntése

MISKOLC
Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszék
2020

Kiadja a Miskolci Egyetem BTK
Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszéke
3515 Miskolc-Egyetemváros

Felelős kiadó: *Illésné Kovács Mária, dékán*

Szerkesztette: *Dobák Judit és R. Nagy József*

A borító *Beregszászi János* fotográfiájának felhasználásával készült

ISBN: 978-963-358-206-0

© Szerzők, 2020
© Beregszászi János, 2020
© ME BTK KVAT, 2020

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	9
<i>A. Gergely András</i>	
Megtámadtak birodalma megint mások tekintetében	11
<i>Bali János</i>	
Kismamák babakocsival. A családbarát város olvasatai	33
<i>Bán András</i>	
Alkalmi jegyzet az elfortepánosodás kapcsán analóg képekről és történetekről	45
<i>Biczó Gábor</i>	
A schizmogenezis mechanizmusai egy lokális oláh cigány közösségben	53
<i>Bognár László</i>	
Moholy-Nagy városfilmjeinek narratívája	65
<i>Borsos Balázs</i>	
Kárpátalja elkülönülése a Magyar Néprajzi Atlasz térképein	75
<i>Dobák Judit</i>	
Public art avagy a számozott utcák lámpásai	83
<i>Faragó László</i>	
A Mikulás és a kisgyermek-kommunikáció zavarai	97
<i>Fazekas Csaba</i>	
Kisegyházakkal kapcsolatos konfliktusok a Jehova Tanúi példáján a rendszerváltás utáni Magyarországon.....	105
<i>Fejős Zoltán</i>	
A hiányzó és a konzervált jelen	117

<i>Gulyás Gyula</i>	
Tebenned bízunk.....	141
<i>Hajdú Ildikó – Viga Gyula</i>	
Íz őrzők és alakítók A 20. századi bodrogi táplálkozáskultúra változásához	143
<i>Kántor Barbara – Lajos Veronika</i>	
Rendhagyó előszó egy fordítás apropóján Többszörös dialógus az alkalmazott antropológiai szemléletmódról <i>Satish Kedia: Új változások és trendek az alkalmazott antropológiában</i>	157
<i>Keszeg Vilmos</i>	
A nyomtatás mint bűnözés: pénzhamisítók pere.....	185
<i>Illésné Kovács Mária</i>	
A Miskolci Egyetem Felsőoktatási Intézményi Kiválósági Programja: A Kreatív Abaúj.....	197
<i>Lovas Kiss Antal</i>	
Online hatások és offline tapasztalatok találkozása a rurális térben.....	203
<i>Mirk Szidónia-Kata</i>	
Néhány adalék a 20. század eleji Csík vármegyei rítusváltoztatások történetéhez.....	213
<i>Molnár Ágnes</i>	
Művelődés és a szabadidő eltöltése az ezredfordulón Kiskanizsán	227
<i>Nagy Károly Zsolt</i>	
Presbitérium és demokrácia egy termékeny félreértés kritikája	255
<i>Nagy Zoltán</i>	
Őskori jazz? Egy szibériai régió emlékezetpolitikai projektje.....	271
<i>Nyírő Miklós</i>	
Jan Patočka filozófiai antropológiájának körvonalai	289

<i>Pozsony Ferenc</i>	
A székelyföldi havasi juhászat és reprezentációja	299
<i>Pozsonyi Márta</i>	
A gyermek személyiségváltozása a családrajz tükrében.....	311
<i>Pusztai Bertalan</i>	
A rurális fesztiválszcéna a közösségi fesztiválok és a tervezett események keresztútján	323
<i>R. Nagy József</i>	
Cigány keksz. Egy médiaesemény margójára.....	333
<i>Simon Zoltán</i>	
Kísérletezés a pedagógiai kultúraváltás antropológiai vizsgálata céljából.....	345
<i>Szabó Á. Töhötöm</i>	
Hogyan (ne) gyűjtsünk fát az erdőben? Egy erdei „séta” tanulságairól.....	363
<i>Szabó-Tóth Kinga</i>	
A korai gyerekvállalás etnikai és szociokulturális mintázata.....	373
<i>Tánczos Vilmos</i>	
Emlékezés egy régi moldvai gyűjtőútra	387
<i>Török Zsuzsanna</i>	
Munkaerőpiaci programok képzési komponensének vizsgálata az Észak-magyarországi régióban.....	399
<i>Vargyas Gábor</i>	
Két választás Vietnámban Történelem alulnézetben	413
<i>Veres Ildikó</i>	
A bölceleti antropológia mint a mikrokozmoszról szóló tudomány Brandenstein Béla filozófiájában.....	431
Tabula gratulatoria	441

